

VRAAG & ANTWOORD

‘Strijd met feiten tegen polarisatie rond wolf’

WOUTER HOVING

Klaus Wendt (69) uit Glimmen geeft sinds zijn pensioen als traumachirurg bij het UMCG lezingen over de wolf. Hij beheert een boerderij, is jager én zeer in de wolf geïnteresseerd. Door uitsluitend te praten over feiten hoopt hij iets te doen aan polarisatie.

Dag Klaus, waarom steekt een traumachirurg na zijn pensioen zijn vrije tijd in het geven van lezingen over de wolf?

„Ik vind het leuk om mensen iets te leren over de wolf en ik heb tijd genoeg. Bovendien vind ik het ook belangrijk dat mensen weten waar ze over praten. Iedereen denkt tegenwoordig dat hij gelijk heeft, zonder de feiten te kennen. Zowel voor- als tegenstanders van de wolf worden bedreigd. Nog nooit in mijn 69 jaar heb ik me zo zorgen gemaakt om polarisatie. De extremen nemen toe.”

Is zo'n lezing dan een poging om de polarisatie in onze maatschappij te stuiten?

„Ik denk eerlijk gezegd niet dat mijn voordracht daar iets aan zal veranderen. Maar als mensen bij me weggkomen zeggen ze soms: ik begrijp nu iets meer van het onderwerp. Dan is mijn doel geslaagd.”

Ben jij als jager niet een beetje vooringenomen?

Met een vleugje sarcasme: „Ik vertel maar gelijk eerlijk dat ik jager ben, weet iedereen gelijk dat er sprake is van belangenverstrengeling. De wolf is mijn concurrent.”

Iets serieuzer: „Vroeg of laat moet je het dier bejagen. Maar dit zegt ik niet om mijn eigen lol. Het lijkt me niks aan om op wolvenjacht te gaan.”

Je bent ook nog schapenhouder. „Dat was ik van plan maar onze hulp op de boerderij werd ernstig ziek. Daarom is dat niet meer mogelijk. Ik beheer namelijk samen met mijn broer onze ouderlijke boerderij bij Hamburg. Bij de buren lopen wel schapen. Om die te beschermen lopen daarbij kuddebeschermingshonden rond. Dit

Klaus Wendt op de trekker bij zijn boerderij in de buurt van Hamburg.

werkt heel effectief. Die honden gaan grondig te werk. Er kwam laatst een reebokje binnen het hek, daar bleef niets van over. Daar komt zo'n wolf ook niet zonder kleerscheuren vanaf. Tegelijk weet ik ook: in een dichtbevolkt land als Nederland kent het gebruik van zulke honden grote nadelen.”

Je kunt dus eigen ervaringen delen, maar wat maakt jou verder een expert op dit onderwerp?

„Niets, ik ben geen expert. Ik houd er gewoon van om ergens in te duiken. Ik doe mijn lezingen voor allerlei personen en organisaties: van de Rotary tot het Humanistisch Verbond Drenthe. Ik doe het ook bij mij in het dorp op een huiskameravond: dan heb je de helft voorstanders en de helft tegenstanders. Ik vertel iets over het dier, de verspreiding, hoe de ontwikkeling van de wolf hand-in-hand gaat met die van de mens, hoe gevaarlijk hij is, over Europese wetgeving en de standpunten van de verschillende organisaties. Ik kijk daarbij ook hoe andere landen met de wolf omgaan.”

Nederland moet aantal roedels kiezen en dan gaan beheren

Van welk land kunnen wij het meeste leren?

„Ik geloof dat we toe moeten naar het Zweedse model. Daar hebben ze bepaald hoeveel wolven er mogen zijn. De rest wordt afgeschooten. Nederland zal op termijn moeten beoordelen hoeveel roedels ze willen hebben, en dan gaan beheren. Dat houdt jacht in. Dit is in feite wat we nu ook doen met wilde zwijnen in ons land.”

Kies jij dan uiteindelijk toch een standpunt tegen de wolf?

„Nee. En ik geef geen lezingen om mijn mening te geven. Maar uiteindelijk geloof ik wel dat je moet gaan beheren in ons dichtbevolkte land, omdat er anders een situatie ontstaat waarin het onveilig wordt om met een hond of kind in de natuur te wandelen. Ik denk niet dat het verstandig is dat er nu al zeven roedels op de Veluwe zitten. Elke roedel heeft ongeveer 200 vierkante kilometer nodig. De roedels hebben steeds minder plek en moeten zich noodgedwongen steeds meer aanpassen aan de leefomgeving van de mens. Dan verliest hij zijn vluchtreflex en wordt het gevaarlijk. Als je de situatie laat escaleren, zullen mensen nog verder radicaliseren dan nu al het geval is. De overheid heeft de opdracht om haar burgers te beschermen. Het blijft een politieke afweging, hoe we met de wolf omgaan.”

Woensdagavond van 20.00 tot 22.00 uur geeft Wendt een lezing over de wolf in Dorpshuis De Groenenberg in Glimmen.

Al jaren verzet Meten=Weten zich tegen het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de Drentse lelieteelt. Het hoogtepunt van dit jaar voor het burgerinitiatief was de uitspraak van de Raad van State, die lelieteelt in de nabijheid van Natura 2000-gebieden verbodt. „Dat was echt een gamechanger.”

MARTIN MESSING

Ruim een jaar is Frans Rooijers nu voorzitter van burgerinitiatief Meten=Weten. Tot 1 juli 2024 was hij directeur van onderzoeks- en adviesbureau CE Delft, dat is gespecialiseerd in milieuvraagstukken en het ontwikkelen van innovatieve oplossingen. In die hoedanigheid adviseerde hij verschillende ministeries op het gebied van duurzaamheid en groene energie.

Rooijers woont al 30 jaar in Dwingeloo. Nota bene pal naast een lelieveld. „Ik heb de boerderij gekocht van de boer destijds. Een lelieteeler heeft toen de grond ernaast gekocht.”

Guido Nijland is gepensioneerd ecooloog en bestuurslid van Meten=Weten. De inwoner van Geeuwenbrug is één van de vrijwilligers die actief onderzoek doet naar chemische stoffen in Natura 2000-gebieden in Drenthe, voor een groot deel afkomstig van de landbouw.

Beide mannen schuiven aan voor een gesprek met DVHN in de serie verhalen over de lelieteelt in Drenthe. Onmiskenbaar heeft Meten=Weten de discussie over de Drentse lelie hoog op de politieke en maatschappelijke agenda gezet.

Hoe groot is Meten=Weten eigenlijk? Hoeveel leden hebben jullie?

Rooijers: „We hebben inmiddels ruim 2000 leden. Elke keer als we in het nieuws komen, met een juridische procedure of een nieuwe meting, dan groeit het aantal leden en stromen de donaties binnen. Bij een heleboel mensen groeit het gevoel van onbehagen en de noodzaak om iets aan de lelieteelt te doen. Naast onze leden en donateurs leunt Meten=Weten op zo'n vijftien actieve vrijwilligers. Guido is één van hen. Guido is ecooloog, we hebben een paar juristen en ik probeer als voorzitter het allemaal in goede banen te leiden.”

Meten=Weten probeert met onderzoeken aan te tonen dat stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen terechtkomen in de natuur, ver van de percelen zelf. Hoe gaat dat in zijn werk?

Nijland: „Wij hebben meerdere snuffelpalen in bepaalde gebieden staan. In die palen zit een speciaal geïmpregneerd filter. We hebben filters voor lucht, maar ook voor zand en stof. We doen dus eigenlijk twee verschillende metingen. Want het is bekend dat bijvoorbeeld glyfosaat (omstreden onkruidbestrijdingsmiddel, red.) ook wel met stof- en zanddeeltjes wordt vervoerd. De filters laten we zes weken in de palen zitten en dan gaan ze naar het laboratorium om te kijken welke stoffen worden aangetroffen.”

Rooijers: „Onze bevindingen worden in een laboratorium van Eurofins onderzocht. Een gerenommeerd lab dat ook voor de landbouwsector werkt. Dat is een bewuste keuze, zodat er geen twijfel is over de data of de onafhankelijkheid van het lab zelf.

Onze snuffelpalen staan overal midden in de natuur. Dat we daar de stoffen aantreffen die de landbouw worden gebruikt, toont aan dat deze stoffen zich verplaatsen over heel grote afstanden. En dus niet beperkt blijven

Guido Nijland verwisselt een filter van een van de snuffelpalen bij Dwingeloo. Frans Rooijers houdt de trap vast. FOTO: GERRIT BOER

Leliebollen uit de zandgronden bij Hijken. FOTO: MARCEL JURIAN DE JONG

tot de percelen zelf, hetgeen steeds beweerd wordt. We herhalen deze onderzoeken ook steeds, om te laten zien dat het een continu proces is wat daar plaatsvindt.”

De onderzoeken van Meten=Weten tonen aan dat bepaalde chemische stoffen worden aangetroffen in de natuur. Dat wordt niet betwist. Lastiger is wellicht vast te stellen waar deze stoffen vandaan komen.

Nijland: „Nou, een aantal stoffen is specifiek aan de landbouw gebonden. We treffen ook stoffen aan van andere bronnen. Zoals bijvoorbeeld DEET, een insectwerende stof. Dat treffen we vooral in de buurt van fietspaden. Omdat fietsers zich kennelijk insmeren met middelen tegen muggen.”

Rooijers: „Hier houden we rekening mee in onze onderzoeksresultaten. Als we overzicht hebben over de stoffen die we gevonden hebben, categoriseren we ook in welke sector die stoffen en middelen worden gebruikt. Maar we kunnen nooit één op één zeggen dat een bepaalde stof afkomstig is van een specifieke teler of bijvoorbeeld van een bepaalde fabriek, consument of andere bron.”

Jullie treffen ook stoffen aan die al jaren geleden verboden werden in de landbouw. Wat zegt dat?

DRE

Meten=Weten: Stop direct met bepaalde middelen

Wij zeggen nu: stop direct met het gebruik van de middelen die via die verdamping overal terechtkomen. Vooral de insecticiden, die bedoeld zijn om insecten te doden. Want als die in de natuur terechtkomen doden ze ook daar alle insecten. En dan heb je het nog niet eens over de risico's voor de gezondheid van mensen.”

Daarover gesproken. Het lijkt of in de wetgeving bescherming van de natuur belangrijker wordt gevonden dan de risico's voor de volksgezondheid. Moet dat eigenlijk niet andersom zijn?

Rooijers: „Het is heel merkwaardig dat de mens in de regelgeving minder beschermd wordt dan de natuur. Maar inmiddels is dat wel veranderd met de Omgevingswet. Ik denk dat de verhouding in procedures die we voeren voor de gezondheid en voor de natuur nu zo'n beetje fiftyfifty is. Tot nu toe

Frans en Guido van Meten=Weten nemen monsters van een eikenblad. FOTO: GERRIT BOER

hebben we het meest bereikt met de natuurwetgeving, dat is zonder meer waar. Maar dat heeft uiteindelijk ook wel weer positieve effecten voor de volksgezondheid.”

Terug naar 2 april 2025. De Raad van State oordeelde dat de provincie Drenthe ten onrechte geen natuurvergunning had geëist voor lelieteelt nabij het Holtlingerveld. Werd bij jullie op kantoor de champagne ontkurkt?

Rooijers: „Figuurlijk zeker wel!”

Nijland: „Dat was echt een gamechanger. We hebben er drie-en-half jaar op gewacht, maar het was de beste uitspraak die we konden hebben.”

Rooijers: „Een uitspraak met verstrekken- de gevolgen voor het gebruik van pesticiden in alle teelten. Al blijven we ons vooral richten op de sierteelt. Ook bij voedselgewassen kan het wel een tandje minder. Maar het maatschappelijk belang van voedsel is veel groter dan het maatschappelijk belang van sierteelt. Al beseffen de telers nu zelf ook dat het zo niet langer kan. Daarom verzint de sector nu alternatieven.”

De provincie Drenthe beschouwt dit jaar als een overgangsjaar en zegt pas volgend jaar te gaan handhaven op die natuurvergunningen voor telers. Is dat terecht?

Rooijers: „Wij hebben zo'n 300 handhavingsverzoeken ingediend bij de provincie, omdat volgens ons de uitspraak van de Raad van State klip en klaar is. We snappen wel dat er nu een jaar van bezinning is. Want de impact is groot. Maar het lijkt erop alsof iedereen volgend jaar ook vrolijk doorgaat.

Wij hebben niet de indruk dat de telers de consequenties van de uitspraak echt snappen. Gedeputeerde Gert-Jan Schuinder ziet voor volgend jaar zelfs een geitenpaadje. Door de bestaande velden te willen ontzien. Volgens ons is dat in strijd met de uitspraak. De Raad van State maakt namelijk geen onderscheid tussen oude en nieuwe percelen.

Schuinder is alleen op de hand van de boeren. Hij kan een voorbeeld nemen aan de provincie Overijssel, waar zones worden gecreëerd tussen lelievelden en kwetsbare objecten en gebieden.”

Zijn jullie in gesprek met de provincie over de lelieteelt? Of betrokken bij het project Duurzame Drentse leliebol?

Rooijers: „Nee, we zijn wel eens op de koffie uitgenodigd bij Schuinder. Maar die gesprekken zijn niet of nauwelijks inhoudelijk van aard. Hij hoort ons aan en zegt: ik kom erop terug. Vervolgens wordt de beleidsnotitie Bollenteelt gepresenteerd. Daar hebben wij geen inspraak in gehad.

Wij zijn ook buiten de klankbordgroep gehouden van het project Drentse lelie. We zijn wel naar de informatieberaadkomsten geweest bij laboratorium HLB in Wijster. Er is een rapport verschenen over de reductie van gewasbeschermingsmiddelen, maar de echte cijfers erachter krijgen we niet. Die zijn niet openbaar. We zijn overigens nu wel uitgenodigd door HLB voor een gesprek.”

Jullie zeggen op de website van Meten=Weten: stop met de lelieteelt.

Rooijers: „Nee, dat zeggen we niet. We zeggen: stop met het gebruik van pesticiden in de lelieteelt. Wij denken dat dat kan. Wij hebben op zichzelf niks tegen bloembollen. Maar de teelt kan op een betere en meer zorgvuldige manier. Met minder risico voor natuur en gezondheid.”

Hoe?

Rooijers: „Door te doen wat Overijssel doet, door zones in te stellen rondom kwetsbare gebieden. Dan zet je in ieder geval een stap in de goede richting. En stop per direct met bepaalde middelen die een brede verspreiding hebben. Als ik in de schoenen zou staan van de provincie en de telers, dan zou ik Meten=Weten er nadrukkelijker bij betrekken. Dan maak je ons namelijk ook medeverantwoordelijk voor een oplossing.

Wij willen graag in gesprek, maar dat gebeurt niet. Dus nemen we stevig stelling en bewandelen we de juridische weg. Omdat dat de enige manier is om wat te bereiken.”